

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o trajnostni rabi fitofarmacevtskih sredstev in spremembi Uredbe (EU) 2021/2115

(COM(2022) 305 final – 2022/0196 (COD))

(2023/C 100/21)

Poročevalec: **José Manuel ROCHE RAMO**

Soporočevalec: **Arnold PUECH d'ALISSAC**

Zaprosili	Evropski parlament, 14. 7. 2022 Svet, 6. 7. 2022
Pravna podlaga	člen 192(1) in člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Sklep plenarne skupščine	22. 2. 2022
Pristojnost	strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	24. 11. 2022
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	14.12. 2022
Plenarno zasedanje št.	574
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	157/01/04

1. Sklepi in priporočila

1.1 Predlog uredbe o trajnostni rabi fitofarmacevtskih sredstev uvaja vrsto novosti in ukrepov za odpravo nekaterih pomanjkljivosti, ugotovljenih pri uporabi in izvrševanju direktive o trajnostni rabi pesticidov ⁽¹⁾.

1.2 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) priznava, da je ta revizija potrebna, in z zadovoljstvom ugotavlja, da je številne omejitve sedanje direktive in pobude iz tega novega predloga opredelil že v ugotovitvah in priporočilih svojega poročila o oceni ⁽²⁾. Če jih nekaj navedemo: s to uredbo se med drugim skuša odzvati na potrebo po večji usklajenosti pri izvrševanju nacionalnih akcijskih načrtov, odpraviti razlike v sedanjih razmerah držav članic, zagotoviti ustrezno usposabljanje uporabnikov ter poudariti pomen spodbujanja novih tehnologij, kot je precizno kmetovanje.

1.3 V skladu s cilji iz strategije „od vil do vilic“ in strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2030 je namen predloga uredbe o trajnostni rabi pesticidov izboljšati okoljsko, gospodarsko in socialno trajnostnost prehranskih sistemov. V zvezi s tem EESO pozdravlja vključitev teh ciljev, hkrati pa priznava koristi, ki jih bo to prineslo za izboljšanje zdravja državljanov in potrošnikov ter okolja.

1.4 Nova evropska strategija uvaja kvantitativne cilje za zmanjšanje uporabe pesticidov in z njimi povezanega tveganja do leta 2030. Ti cilji so vsekakor ambiciozni, zato je treba ob upoštevanju ⁽³⁾ preteklega zmanjšanja uporabe ter geografskih, agronomskih in socialno-ekonomskih razmer v različnih državah članicah določiti razumna prehodna

⁽¹⁾ Direktiva 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov (UL L 309, 24.11.2009, str. 71).

⁽²⁾ Informativno poročilo EESO *Ocena direktive o trajnostni rabi pesticidov*.

⁽³⁾ Eurostat, Pesticides sales in the EU (Prodaja pesticidov v EU).

obdobja, v katerih bo kmetom dovoljeno uporabljati nove alternativne proizvode. Glede na to, da sedanja orodja z nizkim tveganjem pridejo na trg v povprečju šele po desetih letih, morajo biti zakonodajalci še posebej skrbni pri določanju rokov za doseganje teh ciljev in omogočiti prožnost, ki je potrebna, da nihče ne bo zapostavljen. Poleg tega predlog Komisije za tako imenovana „občutljiva območja“ določa daljnosežne omejitve uporabe fitofarmaceutskih sredstev. EESO opozarja, da so v predvideno opredelitev in področje uporabe določb za „občutljiva območja“ zajeta velika območja kmetijske proizvodnje v EU. Takšna zahteva ima daljnosežne posledice in bi jo bilo zato treba sprejeti le na podlagi dobre znanstvene in agronomске ocene učinka.

1.5 Kar zadeva usklajene kazalnike tveganja, so potrebne jasne smernice in ustrezni kazalniki. Ker so sedanji podatki, zlasti glede uporabe kemičnih pesticidov, omejeni, je pri uporabljeni metodi potrebna izjemna previdnost, zlasti v primeru, ko se kot referenčna vrednost (usklajeni kazalniki tveganja 1) uporabi komercialna prodaja. Na enak način je treba posebno pozornost nameniti časovnemu obdobju, ki se uporabi za njen izračun. V zvezi s tem bi bilo mogoče ocene o dajanju pesticidov v promet izboljšati, na primer z vključitvijo razlikovanja med poklicnimi dovoljenji ter „domačo uporabo in vrtnarjenjem“ (tj. za kmetijske in ne kmetijske namene).

1.6 Zaradi negativnih posledic zadnjih kriz – od pandemije do invazije in vojne v Ukrajini ter izrazitega povečanja učinkov podnebnih sprememb (suše, požari, poplave, novi škodljivci, vročinski valovi itd.) – je nujno, da se proizvodnja hrane in prehranska varnost uvrstita med glavne prednostne naloge politične agende EU.

1.7 Vendar mora EU še naprej razvijati časovni načrt, s katerim bo izpolnila svoje podnebne in trajnostne zaveze. Ker mora Evropa še naprej uresničevati ukrepe v okviru Agende 2030 in ciljev trajnostnega razvoja, je treba upoštevati tudi vplive in učinke sedanjega okvira na agroživilske sisteme. V zvezi s tem je treba v sedanjem kriznem scenariju razmisliti o možnosti uporabe nekaterih odstopanj, ki morajo biti natančno določena in za omejeno obdobje ⁽⁴⁾.

1.8 To krizo je treba izkoristiti tudi kot priložnost za obravnavo strukturnih vzrokov svetovne nestabilnosti in preoblikovanje dinamike dobavnih verig, ki bi omogočilo trajne izboljšave za ljudi in planet. Zlasti je nujno začeti poglobljeno razpravo in razmislek o agroživilskem sistemu, ki ga mora EU predlagati za prihodnja desetletja.

1.9 Hkrati ima EU obveznost in odgovornost, da proizvodnjo hrane in prehransko varnost obravnava kot pomemben strateški cilj. V tej zvezi morajo cilji zelenega dogovora in strategije „od vil do vilic“, kamor se uvršča tudi ta predlog, vedno temeljiti na znanstvenih dokazih, spremljati pa jih morajo ustrezne ocene učinka, da se zagotovita primernost ciljev in spoštovanje načela sorazmernosti.

1.10 V tem okviru je že več študij ⁽⁵⁾ opozorilo na morebitne škodljive učinke, ki bi jih na svetovni ravni povzročilo izrazito zvišanje cen hrane zaradi manjšega pridelka in nižjih donosov. Z zmanjšanjem kmetijske proizvodnje bi lahko Evropska unija postala bolj odvisna od uvoza hrane iz tretjih držav, kar bi povzročilo okoljsko, socialno in gospodarsko škodo.

1.11 Glavni cilj predloga mora biti zato zavezanost alternativnim rešitvam (zbirka orodij), ki dajejo prednost boljši uporabi in upoštevanju integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, ki mora biti še naprej temelj predloga, s čimer bi povečali in podprli uporabo alternativnih načinov zatiranja škodljivcev, kot so fitofarmaceutska sredstva

⁽⁴⁾ Resolucija Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Vojna v Ukrajini ter njene gospodarske, socialne in okoljske posledice (UL C 290, 29.7.2022, str. 1).

⁽⁵⁾ FAO, *Hunger Hotspots – FAO-WFP early warnings on acute food insecurity* (Žarišča lakote – zgodnja opozorila Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo in Svetovnega programa za hrano o pereči negotovosti glede preskrbe s hrano).

z majhnim tveganjem ali fitofarmacevtska sredstva na biološki osnovi. Vendar zaenkrat te rešitve še ne morejo nadomestiti uporabe kemičnih pesticidov. Države članice morajo čim prej začeti spodbujati uporabo te zbirke orodij, hkrati pa vzpostaviti ustrezne sisteme spodbud.

1.12 Ta zbirka orodij se mora osredotočiti na uporabo različnih rešitev in ukrepov, ki temeljijo na znanosti in inovacijah: uporaba odpornejših sort, certificirana semena, ohranitveno kmetijstvo, integrirana pridelava, nove tehnike urejanja genoma (nove tehnike gojenja), ekološko kmetovanje, kolobarjenje, digitalne tehnike in gojenje manj pomembnih kmetijskih rastlin morajo služiti kot vodilo za uspešen prehod na model, ki temelji na manjši uporabi fitofarmacevtskih sredstev;

1.13 Da bi to dosegli, moramo nujno imeti trajnostne, znanstveno utemeljene, učinkovite, varne in cenovno dostopne fitosanitarne sisteme, ki lahko kmetom nudijo potrebna orodja za ohranjanje konkurenčnosti. V zvezi s tem mora Komisija zahtevati vzajemnost standardov, tako da bodo predpisi za uvoz proizvodov iz tretjih držav, obdelanih s sredstvi, ki na trgu Unije niso dovoljena, vsaj enakovredni tistim, ki se uporabljajo v EU.

1.14 Hkrati je bistveno preprečiti nesorazmerno povečanje birokratskega bremena za kmete, saj bi to še izraziteje prizadelo male in srednje velike kmetije, ki so zaradi ekonomije obsega manj odporne na tovrstne gospodarske razmere.

1.15 Po drugi strani pa morajo biti organi upravljanja, odgovorni za sporočanje statističnih podatkov, zelo natančni pri ravnanju z njimi, zlasti pa je treba spoštovati pravice posameznikov do zasebnosti in lastništva podatkov, saj gre velikokrat za zaupne informacije.

1.16 EESO pozdravlja prizadevanje za model nepristranskega, strokovnega in neodvisnega svetovanja, ki bo kmetom omogočil, da bodo na poljih še naprej uporabljali trajnostne prakse. Vloga, ki jo lahko pri tem imajo kmetijske organizacije in zadruge, bo ključnega pomena, da bodo kmetje pridobili kar največje koristi tako pri proizvodnji kot pri morebitnem kolektivnem trženju (npr. zadruge).

1.17 EESO prav tako pozdravlja uvedbo posebnega ukrepa v obliki finančne podpore za kritje stroškov, ki jih imajo kmetje, vendar kljub temu meni, da je treba podrobneje določiti nekatere vidike njene vključitve v skupno kmetijsko politiko (SKP). Zlasti je treba razjasniti časovni okvir in začetek njenega izvajanja, saj je treba upoštevati dejstvo, da bi morali biti 1. januarja 2023 potrjeni in v veljavi nova SKP in z njo povezani strateški načrti držav članic.

2. Ozadje

2.1 Evropska komisija je objavo predloga uredbe o trajnostni rabi fitofarmacevtskih sredstev v okviru revizije direktive o trajnostni rabi pesticidov prvotno načrtovala 23. marca 2022, vendar jo je zaradi posledic ruske invazije na Ukrajino preložila na 22. junij 2022. Uredba je bila objavljena v svežnju o varstvu narave skupaj z uredbo o obnovi narave. Sveženj odločilno prispeva k izvajanju evropskega zelenega dogovora, strategije „od vil do vilic“ in strategije za biotsko raznovrstnost.

2.2 V skladu s strategijo „od vil do vilic“ so glavni cilji predloga Komisije:

- do leta 2030 za 50 % zmanjšati splošno uporabo kemičnih pesticidov in z njimi povezano tveganje (cilj 1 za zmanjšanje) ter do leta 2030 za 50 % zmanjšati uporabo nevarnejših pesticidov (cilj 2 za zmanjšanje) v primerjavi s povprečjem v letih 2015, 2016 in 2017;
- povečati uporabo in izboljšati izvrševanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi;
- povečati uporabo manj nevarnih in nekemičnih alternativ kemičnim pesticidom za zatiranje škodljivih organizmov;

- izboljšati razpoložljivost podatkov o spremljanju uporabe in tveganj pesticidov za zdravje in okolje;
- izboljšati izvrševanje, uporabo in izpolnjevanje pravnih določb v vseh državah članicah, da bi se izboljšali učinkovitost in uspešnost politik; in
- spodbujati sprejemanje novih tehnologij, kot je precizno kmetovanje, da bi zmanjšali splošno uporabo pesticidov in z njimi povezano tveganje.

2.3 Države članice bodo lahko znižale svoj nacionalni cilj glede uporabe in tveganja kemičnih fitofarmaceutskih sredstev s sistemom uteževanja, v katerem se bodo upoštevale vrednosti o intenzivnosti rabe ter vrednosti v zvezi z uporabo in tveganjem. V nobenem primeru ta odstotek znižanja do leta 2030 ne sme biti nižji od 35 % ali višji od 70 %.

2.4 Za dosego teh rezultatov predlog Komisije določa pravno zavezujoče cilje zmanjšanja v EU. Nova pravila določajo tudi, da morajo države članice sprejeti zavezujoče cilje v podporo doseganju splošnega cilja EU. Uredba določa, da se bo državam članicam omogočila določena mera prožnosti za upoštevanje nacionalnih razmer. Pozornost bo treba nameniti zlasti preteklemu napredku in intenzivnosti rabe pesticidov v posameznih državah članicah.

2.5 Komisija bo vsako leto izmerila uporabo in tveganje kemičnih pesticidov, pri čemer bo kot metodo uporabila podatke o prodaji fitofarmaceutskih sredstev, ki jih države članice sporočajo Komisiji. Osnova za izračun 50-odstotnega zmanjšanja bo prodaja v letih 2015, 2016 in 2017.

2.6 Vse aktivne snovi, ki se dajo v promet v obliki fitofarmaceutskih sredstev, bodo razvrščene v eno od štirih skupin, vsaka od njih pa bo dobila utežni faktor, ki bo višji v primeru nevarnejših skupin.

2.7 Če povzamemo, so glavne novosti revizije naslednje:

- sprejetje uredbe, ki je neposredno zavezujoča in se enotno uporablja v vseh državah članicah;
- pravno zavezujoči cilji: 50-odstotno zmanjšanje uporabe in tveganja kemičnih pesticidov ter uporabe nevarnejših pesticidov do leta 2030;
- racionalizirani nacionalni akcijski načrti in letna poročila, ki podpirajo pravno zavezujoče cilje;
- okolju prijazno zatiranje škodljivih organizmov, ki jamči, da vsi kmetje izvajajo integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi, kemični pesticidi pa se uporabljajo le v skrajnem primeru;
- nov register v podporo inšpekcijskim pregledom naprav za nanašanje pesticidov;
- zaveza k pregledu usklajenih kazalnikov tveganja glede na podatke iz statistike kmetijskih vložkov in proizvodnje;
- spodbude za kmete za zmanjšanje pesticidov v okviru nove SKP: izredna finančna sredstva v podporo skladnosti za obdobje petih let;
- usposabljanje: nova obdobja veljavnosti potrdil o usposabljanju in dokazila o usposabljanju, potrebna za nekatere dejavnosti;
- prepoved uporabe vseh pesticidov na občutljivih območjih in v trimetrskem pasu ob teh območjih;
- strožja merila za izjeme v primeru škropljenja iz zraka.

2.8 Ključni sveženj politik bo podpiral kmete in druge uporabnike pri prehodu na bolj trajnostne sisteme proizvodnje hrane, zlasti: (i) povečanje niza bioloških alternativ in alternativ z nizkim tveganjem na trgu; (ii) spodbude za kmete za zmanjšanje uporabe pesticidov v okviru nove SKP; (iii) raziskave in razvoj v okviru programa Obzorje 2030 in (iv) ekološki akcijski načrt.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Sedanji krizni scenarij, od pandemije do invazije in vojne v Ukrajini ter izrazitega povečanja učinkov podnebnih sprememb (suše, požari, poplave, novi škodljivci, vročinski valovi itd.), močno obremenjuje evropske in svetovne agroživilske sisteme. Kljub temu te ovire ne bi smele preprečiti EU, da izpolni svojo odločno zavezo nadaljnjemu razvoju ukrepov za pravični prehod, kot je določeno v Agendi 2030 ⁽⁶⁾.

3.2 EESO je v številnih mnenjih pozval k celoviti prehranski politiki EU, ki bi zagotovila: (i) ekonomsko, okoljsko in socialno-kulturno trajnostnost; (ii) povezovanje sektorjev, področij politike in ravni upravljanja; (iii) vključujoče postopke odločanja in (iv) kombinacijo obveznih ukrepov (predpisov in obdavčitev) in spodbud (cenovnih premij, dostopa do posojil, virov in zavarovanja) za pospešitev prehoda na trajnostne prehranske sisteme ⁽⁷⁾.

3.3 Za doseg te ciljev sta potrebni večja usklajenost in skladnost med različnimi politikami in zakonodajo EU: evropskim zelenim dogovorom, strategijo „od vil do vilic“, strategijo za biotsko raznovrstnost, akcijskim načrtom za ničelno onesnaževanje, trajnostno rabo fitofarmaceutskih sredstev itd.

3.4 Poleg tega se proračun SKP ne bi smel zmanjšati ali ostati na sedanji ravni, temveč bi ga bilo treba povečati in s tem podpreti prehod. Pogoji za odobritev strateških načrtov SKP bi moral biti, da države članice sprejmejo celovite načrte za preoblikovanje prehranskega okolja, v katerih so spodbude za zdravo in trajnostno proizvodnjo hrane povezane z oblikovanjem novih trgov za te proizvode ⁽⁸⁾.

3.5 V zvezi s tem EESO pozdravlja odločitev, da se v okviru nove SKP daje prednost financiranju prostovoljnih praks, usmerjenih v trajnostno rabo fitofarmaceutskih sredstev, ne da bi s to usmeritvijo finančnih sredstev kaznovali ali ogrozili prihodke od uporabe drugih alternativnih praks, ki so enako zakonite in dovoljene v skladu z evropsko zakonodajo. Finančna sredstva, kot so zeleni načrti in pobude za razvoj podeželja, so bila na splošno dostopna le za pobude, ki presegajo zakonske zahteve. Novi okvir bo vsem državam članicam omogočil, da pet let financirajo izpolnjevanje vseh obveznosti kmetov v okviru trajnostne rabe fitofarmaceutskih sredstev.

3.6 EESO prav tako ceni prizadevanja za večjo učinkovitost nacionalnih akcijskih načrtov za trajnostno rabo fitofarmaceutskih sredstev. Doslej so se nacionalni akcijski načrti za trajnostno rabo fitofarmaceutskih sredstev med seboj lahko precej razlikovali, njihovi cilji so bili prostovoljni in lahko so zajemali različna interesna področja, novi nacionalni akcijski načrti pa bodo imeli bolj racionalizirano vsebino, vključno s podrobnim seznamom pobud in povezavami s cilji strategije „od vil do vilic“. Vse države članice bodo morale navesti finančne in druge ukrepe za spodbujanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi in ne kemičnih alternativ. V letnih poročilih o napredku in izvajanju bodo morale predstaviti trende v zvezi z napredkom pri vseh ciljnih ter zbrati kvantitativne podatke o doseganju cilja trajnostne rabe fitofarmaceutskih sredstev. Komisija bo vsaki dve leti pripravila analizo letnih poročil o napredku in izvajanju.

⁽⁶⁾ Resolucija Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Vojna v Ukrajini ter njene gospodarske, socialne in okoljske posledice (UL C 290, 29.7.2022, str. 1).

⁽⁷⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija „od vil do vilic“ za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem (COM(2020) 381) (UL C 429, 11.12.2020, str. 268).

⁽⁸⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija „od vil do vilic“ za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem (COM(2020) 381) (UL C 429, 11.12.2020, str. 268).

3.7 Vendar je ključno, da s tem novim modelom upravljanja nihče ne bo zapostavljen: zagotoviti je treba, da bodo kljub različnim izhodiščem vse države članice lahko dosegle optimalno izvajanje trajnostne rabe fitofarmaceutskih sredstev.

3.8 Za uresničitev tega cilja bi bilo treba organizirano civilno družbo in zlasti organizacije z izkušnjami na področju pesticidov tesno vključiti v pripravo, spremljanje in prihodnje ocenjevanje nove uredbe. Izboljšati je treba kakovost informiranja širše javnosti, zlasti potrošnikov, o vlogi pesticidov, ter kakovost usposabljanja in obveščanja uporabnikov pesticidov⁽⁹⁾.

3.9 Poštene cene hrane (ki odražajo dejanske stroške proizvodnje za okolje in družbo) so ključnega pomena, da se na dolgi rok vzpostavijo trajnostni prehranski sistemi. Bistveno je, da EU tudi med sedanjo krizo v preferencialnih trgovinskih sporazumih zagotovi resnično vzajemnost standardov⁽¹⁰⁾.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Za trajnostno uporabo fitofarmaceutskih sredstev je ključnega pomena izboljšanje dostopa, razpoložljivosti in stroškovne učinkovitosti alternativnih rešitev in novih tehnologij. Integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi, vključno z drugimi praksami varstva rastlin pred škodljivimi organizmi z majhnim vnosom pesticidov, ki so značilne za integrirano pridelavo in ekološko kmetovanje, je bil eden ključnimi elementov direktive, prav tako pa je temelj nove uredbe⁽¹¹⁾.

4.2 Predlog uredbe kot splošno pravilo določa, da morajo poklicni uporabniki, vključno s kmeti, pred uporabo kemičnih fitofarmaceutskih sredstev uporabiti nekemične ukrepe. To vključuje ukrepe, kot so kolobarjenje, nadzor škodljivih organizmov, integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi in zatiranje škodljivih organizmov z uporabo nekemičnih metod in drugih pesticidov z manjšim tveganjem⁽¹²⁾.

4.3 To ne pomeni, da uporaba pesticidov v določenih okoliščinah ni mogoča ali potrebna. Nasprotno, v nekaterih primerih – pri proizvodnji hrane za trg – se lahko škodljivi organizmi uspešno zatrejo le s pesticidi, ki se v skladu s ključnim načelom integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi uporabijo le kot zadnja možnost. Kot primer bi bilo treba izpostaviti pomen pesticidov za namene manjših uporab.

4.4 Podnebne spremembe pospešujejo širjenje škodljivih organizmov, ki zahtevajo uporabo pesticidov, potem ko so izčrpana vsa druga orodja za zatiranje. Potreba je še bolj očitna, saj vse ocene kažejo, da bo v naslednjih tridesetih letih na svetu za dobri dve milijardi več prebivalcev. Ta scenarij je treba ustrezno upoštevati, da bi se zagotovil stabilen sistem proizvodnje hrane, ki bo lahko nahranil vedno večje število svetovnega prebivalstva.

4.5 Po drugi strani pa vse pogostejše suše, poplave, vročinski valovi in izrazite temperaturne spremembe v zadnjih letih slabijo zmogljivosti kmetov za proizvodnjo hrane in zmanjšujejo njihove letine. V tem okviru je treba v sedanjih kriznih razmerah, ki sta jih prvenstveno povzročili pandemija in nato invazija na Ukrajino, pa tudi zgoraj navedeni učinki podnebnih sprememb, zagotoviti ohranjanje stabilnih donosov v kmetijski proizvodnji, da bi svet imel na voljo zadostno količino visoko kakovostnih proizvodov za zagotovitev prehranske varnosti.

⁽⁹⁾ Informativno poročilo EESO *Ocena direktive o trajnostni rabi pesticidov*.

⁽¹⁰⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija „od vil do vilic“ za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem (COM(2020) 381) (UL C 429, 11.12.2020, str. 268)

⁽¹¹⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o integrirani pridelavi v Evropi (mnenje na lastno pobudo (UL C 214, 8.7.2014, str. 8).

⁽¹²⁾ Informativno poročilo EESO *Ocena direktive o trajnostni rabi pesticidov*.

4.6 V uredbi je izpostavljena tudi ključna vloga neodvisnih svetovalcev, ki bodo strokovno svetovali v skladu z veljavnimi pravili za posamezne kmetijske rastline in integriranim varstvom rastlin pred škodljivimi organizmi. V tem smislu je ključno okrepiti in spodbujati svetovalno vlogo strokovnih kmetijskih in združenih organizacij, ki opravljajo neposredno podporno delo kot svetovalci na terenu. V Španiji na primer je mnenje svetovalca obvezno za veliko večino pridelkov, zaradi česar se je število uradno certificiranih svetovalcev povečalo na več kot 20 000.

4.7 EESO je v svoji prejšnji oceni direktive o trajnostni rabi pesticidov poudaril, da je treba izboljšati sistem spremljanja in zagotoviti skladnost z direktivo o trajnostni rabi pesticidov in nacionalnimi akcijskimi načrti. V okviru trajnostne rabe pesticidov bodo morali poklicni uporabniki evidentirati razloge za kakršno koli posredovanje (kemično, biološko, fizikalno ali kulturno).

4.8 V zvezi s tem bi bilo treba v predlogu uredbe posebno pozornost nameniti konceptu zavarovanih ali občutljivih območij. Uporaba fitofarmacevtskih sredstev na nekaterih zavarovanih ali občutljivih območjih (urbane zelene površine, vključno z javnimi parki ali vrtovi, igrišča, rekreacijske ali športne površine, javne poti, zaščitena območja Natura 2000 in vsa ekološko občutljiva območja, ki jih je mogoče ohraniti za ogrožene opraševalce) ne bo več mogoča, razen če bodo izpolnjeni določeni pogoji in šele ko bo strokovnjak, ki bo sredstva nanašal, natančno utemeljil, katera sredstva bo uporabil ter kako, kdaj in kako dolgo jih bo uporabljal. Zato je bistveno, da imajo organi, pristojni za odobritev, dovolj usposobljenega osebja, da ne bi prišlo do zamud, ki bi povzročile zapoznel nanos in s tem onemogočile pravočasno ukrepanje proti škodljivim organizmom.

4.9 Po drugi strani bi bilo treba upoštevati posebne geografske in podnebne pogoje v državah članicah, da se prepreči pretirano omejevanje uporabe fitofarmacevtskih sredstev za kmetijske površine na ekološko občutljivih območjih, kjer v nasprotnem primeru ne bi mogli obvladovati pojava novih škodljivih organizmov. V Španiji na primer omrežje Natura pokriva 27 % ozemlja, ki vključuje na tisoče hektarjev površine za gojenje kmetijskih rastlin in živinorejo. Dobra strategija bi bila razčlenitev različnih območij z razmejitvijo in ločevanjem območij, ki so sestavni del zavarovanega območja, od preostalih območij. Kot zadnje bi bilo treba odločitev o omejitvi uporabe na občutljivih območjih sprejeti na podlagi trdnih znanstvenih in agronomskih dokazov, ki bi podprli razvrstitev določenega območja med zavarovana območja.

4.10 Prag, ki ga je treba doseči, da je mogoče kemično posredovati, se podrobno določi v pravilih za posamezne kmetijske rastline, pristojni organi držav članic pa morajo vzpostaviti elektronski register integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi in fitofarmacevtskih sredstev, s čimer se zagotovi, da bodo poklicni uporabniki vnašali svoje podatke.

4.11 Ker je bilo pomanjkanje ustreznega znanja o optimalni uporabi pesticidov ena glavnih ovir za izvajanje direktive o trajnostni rabi pesticidov⁽¹³⁾, EESO pozdravlja dejstvo, da je Komisija upoštevala številna njegova priporočila o usposabljanju in izpopolnjevanju.

4.12 Vzpostavljen bo nov centralni elektronski register za izdajanje potrdil o usposabljanju. Vseboval bo podrobne informacije o obdobju veljavnosti potrdil o usposabljanju (pet let za svetovalca in 10 let za distributerja ali poklicnega uporabnika). Dokazilo o opravljenem usposabljanju bosta morala pokazati uporabnik pred nakupom ali uporabo fitofarmacevtskih sredstev, registriranih za naprave za nanašanje za poklicno uporabo, in svetovalec pred začetkom svetovanja. Distributerji bodo morali imeti zadostno število usposobljenega osebja.

4.13 Uprava mora zagotoviti zasebnost pri uporabi kmetijskih podatkov, predvsem pa morata postati usposabljanje na področju digitalnih znanj in širokopasovni internet veliko lažje dostopna kmetom, da se preprečijo velike obremenitve in napor kmetov, ki pogosto nimajo tehničnih sredstev in človeških virov za izpolnjevanje elektronskega registra.

⁽¹³⁾ Informativno poročilo EESO *Ocena direktive o trajnostni rabi pesticidov*.

4.14 K izvajanju uredbe bi pripomogla večja ozaveščenost javnosti, zlasti potrošnikov, o vlogi in uporabi pesticidov v skladu z nacionalno in evropsko zakonodajo. Ključnega pomena bi bile kampanje ozaveščanja in razširjanja informacij, namenjene boljšemu obveščanju splošne javnosti in oblikovalcev politik, na primer o dejavnikih, ki vplivajo na oblikovanje cen hrane, ali vprašanjih, ki so tesneje povezana z označevanjem ali certificiranjem izdelkov⁽¹⁴⁾.

4.15 Podobno je treba primerljive pogoje ohranjati tudi na področju mednarodne trgovine. Zaradi skladnosti med različnimi politikami EU je treba še naprej izjemno skrbno ravnati na področju prepovedi uvoza živil, obdelanih s proizvodi, ki so v EU prepovedani.

V Bruslju, 14. decembra 2022

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG

⁽¹⁴⁾ Informativno poročilo EESO *Ocena direktive o trajnostni rabi pesticidov*.